

قصہ اک طوطے دا

کسے سوداگر نے ایک سوہنا من موہنا طوطا پنجرے وچ قید کیتا ہو یا سی تے روز اوہدے نال مٹھیاں مٹھیاں گلاں کر کے من پرچاؤندا ہوندا سی۔ اک دیہاڑے سوداگر نے تجارت لئی ایران جان دا ارادہ کیتا تے اپنے سبھے نوکراں چاکراں توں کچھیا پئی اوہ ایران توں اوہناں واسطے کیہ سوغات لیاوے۔ سبھ نے اپنی اپنی پسند دی سوغات دسی فیروہ طوطے ول آیا تے کچھیا پئی اوہدے واسطے ایرانوں کیہ سوغات لیاوے؟

طوطے نے جواب دتا پئی مینوں کسے شے دی لوڑ نہیں۔ تھیں، میرا اک کم کرنا اے پئی ایران وچ جتھے کدھرے تہاں توں طوطے نظر آؤن۔ اوہناں نوں میرا سلام دینا تے ایہہ سُنہیا اپڑانا اے پئی تہاڈا اک ساتھی طوطا پنجرے وچ قیدا اے۔ تھیں کھلیاں ہواواں وچ اُڈدے تے آزادی دیاں موجاں مان دے آو۔ اوہ وچارا تہاڈی یاد وچ دن رات رونداتے ہاواں بھردا اے۔ ایہہ چنگی یاری اے پئی تہاں اوہدیاں مصیبتاں دا بھوراوی احساس نہیں اوہدے لئی کوئی چاراکرو، کوئی آزادی دی راہ دکھاؤ۔

سوداگر نے طوطے نال وعدہ کیتا پئی اوہ ایران دے طوطیاں نوں اوہدا سُنہیا ضرور دیوے گاتے جے اوہناں نے کوئی جواب دیتا تے ضرور لیاوے گا۔ سوداگر تجارت کردا، مختلف شہراں وچوں لنگھدا، سفر دیاں منزلاں طے کردا، ہو یا ایران اپڑیا۔ اک جنگل وچوں اوہدا گزر ہو یا۔ اوس نے ویکھیا پئی بوہت سارے رنگ برنگے طوطے اک رکھ دیاں ٹہنیاں اُتے بیٹھے چبک رہے نیں کچھ پنجان نال ایک دو جے دے پر پھرول رہے نیں تے کچھ ہوا وچ اُڈاریاں مار رہے نیں۔

سوداگر نوں اپنے طوطے دا سُنہیا یاد آگیا۔ اوس نے اپنا گھوڑا روکیا۔ تے اوہناں طوطیاں نوں اپنے قیدی طوطے دا سلام تے سُنہیا دتا۔ سُنہیا سُن کے سبھے طوطے چپ ہو گئے۔ اوہناں نوں ہوا وچ اُڈناں چبکنا چہلاں کرنا تے گیت گاؤنا بھل گیا۔ غمگین ہو گئے تے اک دو جے ول ہٹ ہٹ تگن لگ پئے۔

قیدی طوطے دی فریاد سُن کے ایک طوطا کنٹن لگ پیا تے رکھ توں ڈگ کے مر گیا۔ سوداگر نوں ایس گل دا بڑا دکھ ہو یا پئی اوس نے ایویں اک طوطے دی جان لے لئی۔ جے اوس نوں پتا ہوندا پئی ایس طوطے نے سُنہیا سُن کے مر جانا ایس تے اوہ سُنہیا ای نہ دیندا۔ فیروہ اوس نوں خیال آیا پئی خورے ایہہ طوطا میرے طوطے دارشتے دار ہووے یا دونویں اک دو جے دے یار بیلی ہون تے ایہناں وچکار گورھی محبت ہووے۔

بزرگ آکھدے نیں پئی مَوّہوں نکلے لفظ چنگیاڑے وانگوں ہوندے نیں جیہڑے کسے دے من وچ بھانجھ بھال دیندے نیں تے گھراں دے گھر ساڑے سواہ کر چھڈ دے نیں۔ ایس لئی سیانیاں نے آکھیا اے پئی بولن توں پہلاں سوچو۔ متاں تہاڈے مَوّہوں نکلے ہوئے کچھ لفظ کسے دامن دکھی نہ کر دیں۔ کسے وچکار بھگڑا کھڑا نہ کر دیں۔ کسے دی گھٹی تے جلی ساڑ نہ چھڈن ملک وچ فتنہ تے فساد دامنو جب نہ بن جاوے۔ اوہ لوک کدے ظالم ہوندے نیں جیہڑے گلاں نال لوکاں دے دل پھٹڑ کر دیندے نیں تے اوہناں دے دلاں وچ نفرت،

تعصب تے حسد دابی بودیندے نیں۔ کسے شاعر نے خوب آکھیا اے:

جو بول زبانوں نکل گیا
اوہ تیر کمانوں نکل گیا

سوداگر ایس واقعہ مگروں پچھتاؤندا تے مختلف شہراں وچ تجارت کردا تے پھر دا پھر اندار ہیا۔ اوس نوں تجارت وچ چوکھا فائدہ ہويا۔ اوس نے اپنے سارے نوکراں چاکراں واسطے سوغا تاں خریدیاں تے وطن نوں پریتا۔ اوس نے اوہ سوغا تاں اپنے نوکراں چاکراں نوں دتیاں۔ اوہ سبھے بوہت خوش ہوئے۔ فیر اوہ طوطے دے پنجرے کول گیا۔ تے طوطے سامنے سارا واقعہ بیان کیتا نالے اپنی پریشانی تے پچھتاوے دا وی اظہار کیتا۔ پئی اوس سُنہیے پاروں اک طوطے دی ایویں جان چلی گئی۔

طوطے نے جدوں سُنیا پئی اک طوطے نے اوہدا سُنہیا سُن کے تے کتب کتب کے جان دے وتی تے اوس نوں بوہت دکھ ہويا۔ اوسے سنے اوہ وی کنبیا تے ڈگ کے مر گیا۔

سوداگر نے جدوں دیکھیا پئی اوہدا طوطا وی کتب کتب کے مر گیا اے تو بوہت دکھی ہويا۔ آکھن لگا۔ پئی میں کتاں کم عقل ہاں۔ مینوں ایہہ گل اپنے طوطے نوں دسی نہیں چاہیدی سی۔ افسوس۔ میں اپنی بیوقوفی نال دو پنچھیاں دی جان لے لئی۔ ایس لئی بزرگاں نے آکھیا اے پئی کدے اجیہی گل نہ کرو جیہدے نال کسے دا نقصان ہووے یا سُن نوں دکھ ہووے۔

سوداگر نے افسوس کر دے ہوياں پنجرہ کھولیا تے مرے ہوئے طوطے نوں کڈھ کے باہر سٹ دتا۔ اوہ طوطا اک دم اٹھیا تے اڈ کے سامنے درخت اُتے جا بیٹھا۔ سوداگر حیران رہ گیا۔ پئی طوطا کوں زندہ ہو گیا اے؟ تے پچھن لگا۔

”اے طوطیا من موٹیا۔ ایہہ کیہ ماجرا اے پئی ایرانی طوطا تیرا سُنہیا سُن کے مر گیا تے توں اوہدی موت دا سُن کے پہلاں مر گیا فیر زندہ ہو گیا۔ ایہہ ساریاں گلاں میری سمجھ توں باہر نیں۔“

طوطے نے جواب دتا۔ ”اے سوداگر! سب توں پہلاں تیرا بوہت بوہت شکریہ۔ پئی توں مینوں ایس قید توں آزاد کیتا۔ آزادی توں وڈی کوئی نعمت نہیں۔ سُن میں اپنے وطن نوں پرت جاواں گاتے وطن دیاں آزاد فضاواں تے گھلیاں ہو اواں وچ اڈاں گاتے موجدان ماناں گا۔“

دوجی گل ایہہ وے پئی میں اپنے وطن دے طوطیاں نوں سُنہیا گھلیا سی۔ پئی اوہ مینوں قید وچوں نکلن دی کوئی ترکیب دسن تے اک سیانا طوطا کنبیا تے ڈگ کے مر گیا۔ اوہ مر یا نہیں سی سگوں اوس نے قید وچوں آزادی حاصل کرن دا طریقہ مینوں دسیا سی۔ میں اوہدی رمز نوں سمجھ گیا تے اوہو طریقہ اختیار کر کے آزادی حاصل کر لئی۔ عقلمنداں لئی اشارہ ای کافی ہوندا اے تے بیوقوف لوک ہتھ آئی دولت نوں اپنی بے وقوفی پاروں گواہندے نیں۔“

(مثنوی مولانا روم دفتر اول توں ماخوذ)

مشق

- 1- طوطے نے سوداگر ہتھ ایران دے طوطیاں نوں کیہ سُنہا گھلیا؟
- 2- قیدی طوطے داسُنہا سُن کے ایران دے طوطیاں اُتے کیہ اثر ہو یا؟
- 3- مُونہوں گل سوچ سمجھ کے کیوں کڈھنی چاہیدی اے؟
- 4- ایس سبق توں کیہ اخلاقی نتیجہ نکل دا اے؟
- 5- طوطے نوں پنجرے وچ رہ کے چوری کھانیاں ہو یاں وی کیوں گھاٹ محسوس ہوندی سی؟